

2006:1

APRIL

SOCIAL FORSKNING

NYT FRA SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

DET DANSKE ARBEJDSMARKED STADIG STÆRKT KØNSOPDELT

KULTUREN PÅ ARBEJDSPLADSEN KAN FREMME MÆND'S BRUG AF ORLOV

HVORDAN 'UDSLUSES' HJEMLØSE BEDST TIL FAST BOLIG?

HVER TREDJE DANSKER UDFØRER FRIVILLIGT ARBEJDE

NYT FRA SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

Social Forskning udgives af Socialforskningsinstituttet for at orientere om resultaterne af instituttets arbejde

REDAKTION: Ove Karlsson (ansvarshavende)

Lisbeth Pedersen

Ivan Thaulow

Ulla Dyrborg

Jens Bonke

Henvendelser bedes rettet til Ove Karlsson, email ok@sfi.dk

ABONNEMENT: Social Forskning er gratis og udkommer med fire ordinære numre om året. Abonnement på de ordinære numre kan tegnes ved henvendelse til instituttet eller på www.sfi.dk. Bladet kan frit kopieres. Elektronisk abonnement kan tegnes på www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd

FOTOS: BAM/Scanpix: Forside: Tomas Bertelsen, side 5: Manriane Grøndahl, side 7: Henrik Sørensen, side 9: Mads Jensen, side 11: Jan Djenner, sider 13: David Trood, side 15: Per Morten Abrahamsen, side 17: Jens Astrup

OPLAG: 4.700

ISSN-nr. 0903-7535

TRYK: Schultz Grafisk

SOCIAL
FORSKNINGS
INSTITUTTET

Herluf Trolles Gade 11
DK-1052 København K
Telefon 33 48 08 00
Fax 33 48 08 33
Email sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

INDHOLD

3 I FOKUS**4 DET DANSKE ARBEJDSMARKED STADIG STÆRKT KØNSOPDELT**

Selv om kvinder har de samme forudsætninger som mænd, får mænd stadig de mindst rutineprægede og bedst lønnede stillinger. Opdelingen starter allerede i valget af uddannelse og branche og fortsætter i fordelingen af opgaver på arbejdspladsen.

5 KULTUREN PÅ ARBEJDSPLADSEN KAN FREMME MÆNDS BRUG AF ORLOV

Moderne ledelse med fx familievenlig personalepolitik og projekt- og teamorganisation kan fremme en mere ligelig fordeling mellem mænds og kvinders brug af orlov.

8 HVORDAN 'UDSLUSES' HJEMLØSE BEDST TIL FAST BOLIG?

Medarbejdere på botilbud for hjemløse, kommunale socialarbejdere og sagsbehandlere har forskellige syn på, hvordan de hjemløse bedst får hjælp. I nogle tilfælde fører disse forskelle syn til samarbejdsproblemer. I andre tilfælde kan de virke gensidigt befrugtende.

10 FAMILIEPOLITIK SKAL PRIORITERES HØJT

Familie- og forbrugerminister Lars Barfod redegør i denne kronik for regeringens familiepolitik og om baggrunden for den familie- og arbejdslivskommission, som regeringen har nedsat.

12 HVER TREDJE DANSKER UDFØRER FRIVILLIGT ARBEJDE

En stor del af det frivillige arbejde i Danmark ligger på fritidsområdet. De frivillige findes i alle samfundslag. Men der er især mange frivillige blandt dem med høj uddannelse, god indkomst og fuldtidsjob.

14 HVERT TIENDE SYVÅRIGE BARN HAR BRUG FOR STØTTE

9 pct. af de danske syvårige børn og 14 pct. af børnene med anden etnisk baggrund har det så vanskeligt, at de har brug for en tidlig forebyggende indsats.

15 MANGE ANBRINGELSER BRYDER SAMMEN

Et stort antal børn og unge oplever, at deres anbringelse uden for hjemmet bryder sammen. Når det gælder teenagere, sker det for næsten halvdelen.

16 AKTIVERING MED PRODUKTION

Aktiveringsprojekter med produktion findes i fire ud af fem af landets kommuner. I alt sælger 250 projekter deres produkter eller ydelser. Kun få projekter er blevet kritiseret for konkurrenceforvridning.

17 SÆRFORSORGENS UDLÆGNING – FORSKNING EFTERLYSE

Udlægningen af særforsorgen fra 1980 og frem står som en milepæl i dansk handicap-politik. Men den er aldrig blevet ordentligt videnskabeligt analyseret.

MARGARETHA JÄRVINEN

Forskningsprofessor

Email: mja@sfi.dk

I FOKUS

DANSKE UNGE HAR EUROPAREKORD I ALKOHOLFORBRUG

Unge og alkohol er i centrum for et forskningsprojekt, som forsøger at forklare og forstå, hvorfor danske unge drikker så meget som de gør – og hvorfor nogle unge i Danmark drikker mere end andre. Baggrunden for projektet er at danske unge er europarekordholdere, og sandsynligvis verdensrekordholdere, i alkoholforbrug. De 15-16-årige i Danmark drikker mere alkohol og er oftere fulde end unge fra noget andet land i Europa. Tilsvarende er Danmark det land i Europa, hvor de unge drikker mest spiritus – og mindst vin. Projektet er finansieret af Rockwoolfonden og udført på Sociologisk Institut og SFI. Resultaterne fra projektet vil i de kommende måneder blive publiceret i internationale tidsskriftsartikler og i bogen *Unge og alkohol*, som udkommer til efteråret på Akademisk Forlag. I projektet analyserer vi unges drikkepraksis i lyset af følgende forklaringsmodeller.

For det første relaterer vi de unges drikkepraksis til deres risikobevisthed – eller mangel på risikobevisthed. Internationale sammenligninger viser, at Danmark er det land i Europa (sammen med Wales) hvor færrest unge mener, at det at drikke fem genstande eller mere pr. drikketilfælde kan være forbundet med problemer. Den lave risikoopfattelse blandt danske unge fremstår som paradoksal, hvis man beagter de negative konsekvenser som alkoholforbrug faktisk ser ud til at være forbundet med. Danmark er nemlig et af de lande i Europa, hvor de unge rapporterer flest negative konsekvenser af fuldskab – konflikter, vold, problemer i forhold til forældre og venner, skoleproblemer, negative seksuelle oplevelser, osv.

For det andet undersøger vi om et højt alkoholforbrug blandt unge hænger sammen med forældrenes holdninger og regler på alkoholområdet. Danske forældre ser ud til at være mindre fokuseret på at regulere eller kontrollere deres børns drikkeri, end teenageforældre i mange andre lande er. "Fester og fuldskab" bliver i Danmark betragtet som en naturlig og ukontroversiel del af ungdomslivet, og regler for de unges alkoholforbrug opfattes ofte som nyttesløse.

For det tredje analyserer vi unges alkoholforbrug i relation til deres kammeratskabsrelationer og til den sociale position de har blandt jævnaldrende. En hypotese i undersøgelsen er, at unges alkoholforbrug og fuldskab er afhængig af den grad af forankring de har i det, man kan kalde "et forældrefrit rum" – en kammeratstyret arena for socialt samvær udenfor forældrenes umiddelbare indflydelse.

Endelig ser vi på det gruppepres, som de unge potentielt er udsat for. Antagelsen her er, at de kulturelle forestillinger omkring alkohol i Danmark – "naturaliseringen" af unges alkoholforbrug, tolerante holdninger hos forældrene og forbindelsen mellem alkoholerfaring og venskabsrelationer – gør det svært for den enkelte teenager at lade være med at drikke. Det kulturelle budskab som møder danske teenagere ser således ud til at være: "*hvis ikke du drikker, må du ikke være med*".

Note:

Oplysningerne om danske unge i international sammenligning bygger på Hibell et al.: *The ESPAD Report 2003*, Stockholm: CAN 2004, og Schmid et al. *Drunkenness among Young People*, *Journal of Studies on Alcohol*, vol. 64, no. 5, 2003.

HELLE HOLT

Seniorforsker, cand.scient.pol., ph.d.
Email: hh@sfi.dk

LISBETH PEDERSEN

Afdelingsleder for
"Beskæftigelse og erhverv"
Email: lp@sfi.dk

DET DANSKE ARBEJDSMARKED STADIG STÆRKT KØNSOPDELT

Selv om kvinder har de samme forudsætninger som mænd, får mænd stadig de mindst rutineprægede og bedst lønnede stillinger. Opdelingen starter allerede i valget af uddannelse og branche og fortsætter i fordelingen af opgaver på arbejdspladsen. Det viser en ny undersøgelse, der kortlægger og analyserer kønsopdelingen på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet.

Kvinder får mere uddannelse end nogensinde, men alligevel finder vi dem i de samme erhverv som for 10 år siden. På de enkelte arbejdspladser er kvinderne stort set beskæftiget i de samme arbejdsfunktioner som for 10 år siden. Der er mange grunde til, at arbejdsmarkedet på dette punkt er upåvirket over tid. Kvinder og mænds uddannelsesvalg, den sociale arv og den enkeltes familie-situation er af afgørende betydning. Samtidig spiller traditionelle forventninger til kvinders og mænds evner, holdninger og interesser i familien og på arbejdsmarkedet en helt afgørende rolle for hvem, der laver hvad på arbejdsmarkedet.

STÆRK KØNSOPDELING

Det danske arbejdsmarked er stærkt kønsopdelt. Kvinder er primært ansat inden for kontor og omsorg i det offentlige og i privat service, mens mænd i vid udstrækning er ansat i håndværksprægede brancher og brancher, der producerer varer og fysisk krævende serviceydelser. Mænd arbejder sammen med mænd og kvinder arbejde sammen med kvinder. Kun i 2 ud af 8 hovedbrancher ("Finans og forretningservice" og Hotel og restauration") er der en nogenlunde ligelig repræsentation af de to køn. En opgørelse viser, at mere end 60 pct. af de erhvervsaktive er beskæftiget inden for brancher, hvor der er mere end 75 pct. af det ene køn.

Det meget kønsopdelte danske arbejdsmarked er bemærkelsesværdigt i betragtning af, at kvinder har haft en relativ høj erhvervsfrekvens gennem en længere historisk periode. Men endnu mere bemærkelsesværdigt er det, at kønsopdelingen af arbejdsmarkedet overhovedet ikke har ændret sig gennem de sidste 10 år. Og at stigningen i kvinders uddannelsesniveau slet ikke viser sig i kvinders arbejdsmarkedsplacering.

UDANNELSESVALGET BESTEMMER ARBEJDSMARKEDS- PLACERINGEN

Andelen af mænd og kvinder, der tager en uddannelse er steget. Men især kvinders uddannelsesniveau er steget. Der er i dag en større andel kvinder end mænd, der tager en gymnasial uddannelse (65 pct. mod 45 pct.) og der er lige mange kvinder og mænd, der får en matematisk studentereksamen.

Når det gælder typen af uddannelse, er der stor forskel på, hvad mænd og kvinder vælger. Kvinder vælger fag inden for omsorg, kontor og humaniora, mens mænd vælger fag inden for håndværk, teknik og IT, og det uanset, hvilket uddannelsesniveau der er tale om. En fjerdedel af samtlige kvinder, der er uddannet i 1990'erne, er uddannet som sygeplejerske eller som social- og sundhedsassistent/plejer.

Der er gennem de seneste 10 år ikke sket væsentlige ændringer i dette valg. Hvorfor egentlig ikke? Rapporten kommer med forskellige bud på forklaringer.

UDDANNELSE ER IKKE ENESTE FORKLARING

Uddannelsen har stor betydning for, hvor på arbejdsmarkedet vi bliver ansat. Mange uddannelser er direkte rettet mod bestemte arbejdsfunktioner og bestemte sektorer. Men det kan ikke forklare hele den store forskel, der er i kvinders og mænds branchepacering og placering på arbejdsfunktioner.

For det første er der en del uddannelser, der ikke er snævert forbundet med en bestemt arbejdsfunktion. For det andet får kvinder og mænd ofte forskellige job, selv om de har samme uddannelsesniveau. Mænd har større sandsynlighed end kvinder, for at få et job, hvor der stilles større krav til den faglige og ledelsesmæssige kunnen. Og kvinder har større sandsynlighed for at ende i en jobsituation, hvor der er begrænsede udviklingsmuligheder.

FAMILIELIV OG ARBEJDSLIV SOM FORBUNDNE STØRRELSER

Egne familieforhold påvirker placeringen på arbejdsmarkedet. Kvinder og mænd, der lever i parforhold uden børn, har den største sandsynlighed for at opnå en høj stilling på arbejdsmarkedet. Her er ligestillingen relativt stor. Det at leve i et parforhold med børn rykker ikke ved mænds sandsynlighed for karriere, men påvirker kvinders negativt.

Det, at børn og familien påvirker kvinder og mænd forskelligt på arbejdsmarkedet, er formentlig en meget væsentlig brik i forståelsen af det fastlåste, kønsopdelte arbejdsmarked. Forventningerne til de to køns ageren i forhold til familien udmøntes i forskellige arbejdsvilkår og forskellige arbejdsopgaver på arbejdspladsen og som konsekvens heraf i forskellige stillinger og forskellige lønninger.

FORVENTNINGER MED FORHINDRINGER

Interview på arbejdspladser har vist, at der både i familien og på arbejdsmarkedet og både blandt mænd og kvinder er ret gammeldags forestillinger om, hvad kvinder er gode til, og hvad mænd er gode til både i familiesammenhænge og i arbejdsammenhænge. Kvinderne forventes at tage sig af den praktiske og følelsesmæssige omsorg for familien, mens mændene primært forventes at tage sig af forsørgelsen. Dette er ikke nødvendigvis den reelle rollefordeling i hjemmene, men den udbredte forestilling herom har betydning for, hvordan kvinder og mænd forventes at agere på arbejdspladsen, og for hvordan arbejdsopgaverne fordeles her.

Kvinder forventes at foretrække et job med faste arbejdstider og forudsigelighed, så de kan passe børneomsorg og huslige pligter. Kvinder opfattes som samlende og sociale, mens mænd

opfattes som personer, der er til mekanik og teknik. Kvinder opfattes som personer, der trives bedst med rutine- og driftsopgaver, mens mænd opfattes som værende glade for udviklingsopgaver. Kvinder antages at kunne lide arbejdsopgaver, der kræver nusseri og sans for detaljen, mens mænd i højere grad antages at være til store maskiner og fysiske bedrifter. At bryde disse forventninger og forestillinger om de to køn er en af de helt store udfordringer.

FAMILIEVENLIG FASTLÅSNING

Kvinder forventes i højere grad end mænd at bruge arbejdspladsens familievenlige tiltag, som fx flekstid, til dagligt at gå tidligt. Samtidig stilles der krav om at kunne levere tidsmæssig fleksibilitet på arbejdets præmisser og mange arbejdstimer, hvis man vil have de spændende, udviklende og prestigefyldte arbejdsopgaver. Dette er et paradoks, og det har som konsekvens, at kvinder nærmest pr. automatik ikke får de udviklende arbejdsopgaver. Familievenlige tiltag bliver, set i dette lys, et redskab til at fast-

holde den horisontale kønsopdeling, selvom tiltagene ikke er tænkt på denne måde. Det er den offentlige sektor et udpræget eksempel på. Udfordringen er at skabe nogle rammer på alle

MEN ENDNU MERE BEMÆRKELSESVÆRDIGT ER DET, AT KØNSOPDELINGEN AF ARBEJDSMARKEDET OVERHOVEDET IKKE HAR ÆNDRET SIG GENNEM DE SIDSTE 10 ÅR.

arbejdspladser, der giver både kvinder og mænd de muligheder og udfordringer, der også ligger i det fleksible arbejde.

DANMARK ET FOREGANGSLAND?

Det danske system er godt til at skabe fleksibilitet, når det gælder omplacering af arbejdsmarkedets kernetropper som følge af ændringer i efterspørgslen på arbejdsmarkedet, men denne fleksibilitet strækker sig ikke til fordeling af arbejdsopgaver mellem mænd og kvinder. Fordelingen er kønsbestemt og fastlåst. Dette kan meget vel blive et problem for samfundet, der har behov for at udnytte alles ressourcer og kompetencer.

Helle Holt et al.: Det kønsopdelte arbejdsmarked. Socialforskningsinstituttet 06:02. ISBN 87-7487-804-2. 248 sider. Pris 228,00 kr. inkl. moms.

BENTE MARIANNE OLSEN

Forsker, cand.scient.soc., ph.d.

Email: bmo@sfi.dk

KULTUREN PÅ ARBEJDSPLADSEN KAN FREMME MÆNDS BRUG AF ORLOV

Danske mænd tager meget lidt forældreorlov i forhold til danske kvinder. Men moderne ledelse med fx familievenlig personalepolitik og projekt- og teamorganisation kan fremme en mere ligelig fordeling mellem mænds og kvinders brug af orlov. Det viser en ny undersøgelse

Mænds brug af forældreorlov er ofte til debat i medierne. Hver gang der bliver ændret i orlovsreglerne eller offentliggøres tal om mænds brug af orlov, får vi en diskussion af, om mænd tager nok orlov. Det sker med udgangspunkt i ønsket om en mere ligelig fordeling af brugen af orlov. En ny rapport fra Socialforskningsinstituttet fokuserer på, hvordan arbejdspladskulturen kan medvirke til at øge mænds brug af orlov. I undersøgelsen er udvalgt fire meget forskellige arbejdspladser, som har gode erfaringer med, at de mandlige ansatte benytter deres ret til orlov. Med udgangspunkt i interviews med ledere, personaleansvarlige og småbørnsfædre giver rapporten eksempler på, hvordan arbejdspladskulturen kan understøtte mænds brug af orlov. De medvirkende arbejdspladser er en offentlig forvaltning, et supermarked, en metalvirksomhed og et konsulentfirma.

MODERNE LEDELSE SYNLIGGØR FAMILIEFORPLIGTIGELSER

Undersøgelsen tyder på, at virksomheder styret af moderne ledelse med fx familievenlig personalepolitik og projekt- og teamorganisation giver mændene et stort råderum for at holde orlov. Det hænger sammen med, at man i moderne ledelse er mere tilbøjelige til at søge at skabe en arbejdspladskultur, hvor det er muligt at balancere mellem arbejde og familie. Det kan fx bestå i fleksible arbejdstider og mulighed for at arbejde hjemmefra. Når arbejdstagernes familieforpligtigheder synliggøres i virksomheden, synliggøres både mænds og kvinders omsorgsansvar.

I forhold til mænds orlov bliver dilemmaet, at en familievenlig arbejdspladskultur nok synliggør mænds omsorgsansvar for børn og dermed skabes der accept til mænds brug af orlov. Men samtidig gør de moderne ledelsesformer rettigheder som orlov til forhandlingspunkter mellem medarbejder og mellemleder, med det resultat at de mandlige medarbejdere selv bliver ansvarlige for, at orlovperioden bliver lagt på et passende tidspunkt og har en passende længde i forhold til arbejdsopgaverne.

FORBILLEDER FLYTTER GRÆNSERNE FOR MÆNDS ORLOV

På alle fire arbejdspladser har det haft skelsættende betydning, når den første mandlige medarbejder har taget en længere orlovsperiode, og han bliver som forbillede trukket frem igen og igen i interviewene. Det synes særligt effektivt, når disse forbilleder findes blandt lederne. I konsulentfirmaet og i forvaltningen taler man om en sneboldeffekt, fra at ingen tager orlov, til at næsten alle gør det, efter at en mandlig leder har holdt orlov. Men det er ikke altid afgørende, at det er en mand, der tager orlov. I metalvirksomheden var der over nogen tid ansat flere kvindelige medarbejdere i administrationen. Kvindernes brug af lange orlovsperioder havde tilsyneladende skubbet grænserne for orlov hos de mandlige smede i produktionen, der nu tog mere end blot de 14 dages fædreorlov, som før var normen.

NÅR DE UUNDVÆRLIGE DELER KOMPETENCER OG VIDEN

Blandt akademikerne og metalarbejderne havde udviklingen af projektarbejde, teamorganisering, vidensdeling og sparring med kollegaer gjort den enkelte medarbejder mindre uundværlig på de undersøgte virksomheder. De mandlige medarbejdere var derfor nemmere at erstatte under en orlovperiode. Ved kortere orlovperioder tog kollegaer eller ledere over, og ved længere orlovperioder omprioriterede man arbejdsopgaverne mellem de øvrige medarbejdere efter kompetencer og brugte løst ansatte til lettere opgaver. I supermarkedet trak man på fritidsjobbere og i konsulentfirmaet og i forvaltningen på studentermedhjælpere.

KOLLEGAER MED SMÅBØRN FREMMER BRUGEN

I virksomheder, afdelinger og kontorer med mange yngre medarbejdere med børn, der selv har taget orlov, ser det ud til at være lettere for de mandlige medarbejdere at benytte sig af orlov. Det er sværere, når der er flere ældre medarbejdere uden mindre børn. Her kan mændene være oppe imod en tradition om, at mænd ikke tager orlov. Det handler dog ikke primært om alder, men om at man har børn selv. I supermarkedet har en af mændene haft orlov til begge sine børn med nogle års mellemrum. Han fortæller, at kulturen på arbejdspladsen har ændret sig i forhold til orlov, i takt med at der er kommet flere medarbejdere, der har små børn. Han bliver i dag mødt med mere velvilje og større forståelse for, at han tager et halvt års orlov med sit

mindste barn, end det var tilfældet, da han havde orlov med sit ældste barn.

HJEMMEFRONTEN

Imidlertid kan arbejdspladskulturen ikke alene forklare mænds benyttelse af orlov. Derfor er de interviewede mandlige orlovstagere også blevet spurgt om deres familiære situation. De mænd, der i undersøgelsen tager de længste orlovsperioder er mere orienteret i hverdagslivet mod deres familie end mod arbejdet.

Desuden bekræfter undersøgelsen, hvad den nordiske forskning om orlov længe har vist, nemlig at kvindens uddannelse og arbejdsmarkedstilknæytning er afgørende for, om manden vælger orlov, og hvor lang en periode han tager. De mænd i undersøgelsen, som har kvindelige partnere med høj uddannelse, fuldtidsjob og for nogens vedkommende en karriere, begrundes deres orlov med, at der ikke er nogen væsentlige forskelle mellem dem og deres partnere, når det gælder om at være væk fra arbejdsmarkedet i en periode. De kvindelige partnere vil gerne tilbage til lønarbejdet efter en orlov. Det bliver derfor oplagt, at mændene tager en del af den fælles forældreorlov efter, at kvinden har taget 6-8 måneders orlov.

ANDRE VEJE

Når debatten om mænds orlov oftest beskæftiger sig med barriererne, er det ikke uden grund. Danske mænd tager en meget lille andel af forældreparrets samlede orlov. Til hvert nyfødt barn i 2003 blev der i gennemsnit holdt 297 dages orlov efter fødslen. Manden holdt de 19 dage, mens kvinden holdt de 278 dage. Tallene taler deres tydelige sprog. Der er brug for ændringer, hvis målet er mere ligestilling mellem kvinder og mænd på orlovsområdet. Ændringer i arbejdspladskulturen mod større familievenlighed er en af flere veje til at øge mænds brug af orlov. En anden og mere omdiskuteret vej kan være at øremærke en del af orloven til mændene, sådan som det er sket i de øvrige nordiske lande. Det

PÅ ALLE FIRE ARBEJDSPLADSER HAR DET HAFT SKELSÆTTENDE BETYDNING, NÅR DEN FØRSTE MANDLIGE MEDARBEJDER HAR TAGET EN LÆNGERE ORLOVSPERIODE.

har medført, at en markant højere andel af mænd tager orlov. En tredje vej kan være at give mere oplysning om orlovsordningerne på arbejdspladserne. Undersøgelsen viser, at mænds ret til orlov blev synliggjort i metalvirksomheden, fordi alle mænd, der varsler de 14 dages fædreorlov, blev kaldt til en samtale om deres videre orlovsplaner. Varslingssamtalerne rustede mændene bedre til at kende deres rettigheder på orlovsområdet både over for deres afdelingsledere og deres partnere på hjemmefronten. Det sidste er ikke uvæsentligt, da nogle af mændene har kvindelige partnere, der gerne vil benytte hele forældreorloven selv.

OM UNDERSØGELSE

Undersøgelsen er finansieret af Minister for ligestilling og EU-kommissionen.

Undersøgelsen er et kvalitativt casestudie af fire virksomheder. De fire virksomheder er udvalgt efter en række antagelser om hvilke forhold, der primært understøtter mænds brug af orlov. På hver virksomhed er en gruppe mandlige orlovstagere, deres nærmeste ledere, den personaleansvarlige, direktøren og tillidsrepræsentanten interviewet om deres erfaringer med orlov. I alt er 32 personer blevet interviewet.

Bente Marianne Olsen: Mænd, orlov og arbejdspladskultur. Fire danske virksomheder. Socialforskningsinstituttet 05:19. ISBN 87-7487-801-8. 125 sider. Pris 125,00 kr. inkl. moms.

KASPAR VILLADSEN

Adjunkt, ph.d.

Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, CBS

Email: kv.lpf@cbs.dk

NINA FABRICIUS

Forskningsassistent

Cand. mag i psykologi og sociologi

Email: nif@sfi.dk

HVORDAN 'UDSLUSES' HJEMLØSE BEDST TIL FAST BOLIG?

Medarbejdere på botilbud for hjemløse, kommunale socialarbejdere og sagsbehandlere har forskellige syn på, hvordan de hjemløse bedst får hjælp. I nogle tilfælde fører disse forskelle syn til samarbejdsproblemer. I andre tilfælde kan de virke gensidigt befrugtende.

Der er normalt en række forskellige aktører involveret i det sociale arbejde med hjemløse. Og der er ofte markante forskelle på, hvordan disse forestiller sig den hjemløse, hans problemer, hans behov, og hvad der er godt socialt arbejde. I en ny undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet har vi beskrevet forskellige 'blikke' på den hjemløse og undersøgt, hvad de betyder for samarbejdet om at 'udsluse' hjemløse fra midlertidige herberger eller botilbud til en permanent bolig. Denne proces kræver normalt et samarbejde mellem personalet på botilbuddene, kommunale sagsbehandlere, bostøtte-medarbejdere fra kommunen, og i mange tilfælde også personale fra misbrugscentre eller psykiatriske foranstaltninger. Hvordan arbejder disse forskellige faggrupper sammen omkring den hjemløse borger? Hvilke problemer kan der udpeges i dette samarbejde? Og hvilke muligheder er der for at styrke det praktiske arbejde med udslusning?

De forskellige faggrupper lægger vægt på forskellige ting, når de anskuer en hjemløs borger – især i visse regioner. Den kommunale sagsbehandler lægger således især vægt på lovgrundlaget og økonomien, ansatte på herberger og botilbud til hjemløse prioriterer omsorgsmæssige betragtninger, mens kommunale socialarbejdere lægger vægt på, at de hjemløse skal lære at klare sig selv. Pointen er med andre ord, at der er en række forskellige, og ikke altid forenelige, anskuelser på spil i det felt, hvor arbejdet med den hjemløse foregår.

OMSORG KONTRA ANSVARLIGGØRELSE

I nogle amter (særligt Fyns amt) indebærer disse forskelligartede tilgange, at der er uoverensstemmelser om, hvad der udgør godt socialt arbejde, og om hvem der bør arbejde hvornår med de hjemløse. De ansatte i hjemløseinstitutionerne lægger i deres tilgang vægt på det omsorgsmæssige. Set med det blik er det afgørende at skabe nære tillidsfulde relationer til de hjemløse og mellem de hjemløse, hvis udslusningen skal være succesfuld. Blandt de kommunale bostøttemedarbejdere dominerer derimod en

pædagogisk forståelse, som lægger vægt på vigtigheden af ikke at overtage ansvaret fra den hjemløse og at opretholde en professionel distance. Disse forskellige 'blikke' på de hjemløse betyder, at de to grupper medarbejdere betragter hinandens arbejde med skepsis: de kommunale socialarbejdere

finder, at hjemløseinstitutionerne yder for meget omsorg og tenderer til at umyndiggøre brugerne. Modsat mener de ansatte i hjemløseinstitutionerne, at bostøttemedarbejderne er for uengagerede og ikke

formår at opbygge de nødvendige nære relationer.

I yderste konsekvens kan eksistensen af sådanne forskellige 'blikke' på de hjemløse betyde, at man i en institution har vanskeligt ved overhovedet at genkende den hjemløse, som en anden institution har beskrevet i fx en handleplan. Det rejser også spørgsmålet om lige behandling, da det ser ud til, at hjemløse kan opleve meget forskelligartede sagsforløb afhængigt af, hvilke specifikke institutioner og personer, som de får kontakt med.

RESPEKT FOR DET NÆRE KENDSKAB

Samtidig er der i undersøgelsen eksempler på, hvordan de forskellige 'blikke' på den hjemløse kan virke gensidigt befrugtende. I de fleste regioner udtrykker de kommunale aktører nemlig anerkendelse af det nære kendskab til de hjemløse, som botilbudenes medarbejdere besidder. De opfattes som særligt kyndige til at udforme brugerbeskrivelser og udkast til handleplaner, og man er flere steder afhængige af de informationer, som frontmedarbejderne i botilbuddene leverer. Det er således almindelig praksis i de undersøgte regioner, at medarbejdere på botilbuddene i samarbejde med den hjemløse udformer forskellige former for (handle)planer, som den kommunale sagsbehandler så godkender eller eventuelt modificerer. Denne praksis fremhæver alle involverede som generelt set velfungerende.

I YDERSTE KONSEKVENSKAN EKSISTENSEN AF SÅDANNE FØRSKELLI-GE 'BLIKKE' PÅ DE HJEMLØSE BETY-DE, AT MAN I EN INSTITUTION HAR VANSKELIGT VED OVERHOVEDET AT GENKENDE DEN HJEMLØSE, SOM EN ANDEN INSTITUTION HAR BESKRE-VET I FX EN HANDLEPLAN

ANBEFALINGER TIL UDSLUSNINGSARBEJDET

At det er medarbejderne i botilbuddene, som udarbejder beskrivelser af de hjemløse og laver udkast til handleplaner indebærer, at den kommunale sagsbehandler får en (yderligere) perifer rolle i forhold til den hjemløse. Der synes at være opstået en praksis, hvor den kommunale sagsbehandler helt overvejende forestår de økonomiske og ydelsesmæssige afgørelser, men i øvrigt kun har et spinkelt kendskab til den enkelte hjemløse. Det sætter de hjemløse i en sårbar situation, når de flytter i egen bolig og kontakten med de ansatte på botilbuddene ophører. Derfor kan der være behov for at styrke sagsbehandlerens tilstedeværelse i den enkelte sag.

Der synes også være behov for at give de kommunale bostøttemedarbejdere bedre mulighed for at etablere en positiv relation til de hjemløse, efter at de er flyttet til en permanent bolig. Det kunne fx ske ved, at de kommunale bostøttemedarbejdere får tidligere besked om kommende udflytninger, samt ved at de besøger botilbuddene og får en fastere tilknytning til dem.

Rapporten berører også handleplanens rolle i udslusningsarbejdet. Handleplanerne ser reelt ikke ud til at blive anvendt i større omfang i de undersøgte regioner. Desuden synes der at herske større eller mindre forvirring omkring handleplanen – hvem, der har ansvaret for den, hvad den skal rumme osv. Der ser derfor ud til at være behov for en klargøring af dette, således at handleplanen i højere grad kan udfylde funktionen som et sammenbindende og informationsudvekslende redskab i udslusningsarbejdet. Et redskab, som knytter de forskellige 'blikke' på den hjemløse sammen.

Endelig peger meget på, at informationsudvekslingen mellem de involverede aktører i udslusningsarbejdet kan og bør styrkes i de fleste regioner. Det kan bl.a. ske ved, at etablere koordinerende møder, hvor kompetencepersoner udveksler information og viden. Desuden synes det afgørende, at der er én koordinerende person i hver brugers sag, som har overblik over den indsats, som de forskellige involverede personer yder i hvert forløb.

SYSTEMTEORIEN PÅ ARBEJDE

Den teoretiske ramme for undersøgelsen er inspireret af Niklas Luhmanns systemteori om kommunikation i moderne organisationer. Inden for denne teori taler man om, at moderne organisationer ofte er præget af flere konkurrerende *kommunikative koder*, som

står til rådighed, når man kommunikerer, fx om organisationens arbejdsområde. Når der kommunikeres på baggrund af bestemte koder anskues verden på én bestemt måde, og bestemte aspekter kommer til syne i kommunikationen. Det er det, vi har beskrevet som forskellige 'blikke' på den hjemløse. I undersøgelsen identificerer vi en række sådanne koder som særligt afgørende, nemlig

- *den pædagogiske kode*, som sætter skel mellem god læring/ingen læring. Brugeren anskues på baggrund af hans motivation – det antages, at den gode udvikling er den udvikling, der kommer (inde) fra brugeren selv
- *den omsorgsmæssige kode*, som sætter et skel mellem nære, tillidsfulde relationer og fjerne relationer Brugeren anskues på baggrund af hans evne til at skabe sociale relationer - det antages, at det er gennem tryghed og tillid, at en forandring af brugeren er mulig
- *den retslige kode*, som sætter skel mellem lovligt/ikke-lovligt
- *den økonomiske kode*, som sætter skel mellem betale/ikke-betale

OM UNDERSØGELSE

Undersøgelsen omfatter fire regioner i Danmark, nemlig Ribe amt, Århus amt, Fyns amt og Københavns kommune. Datagrundlaget er et større antal interview med ansatte og ledere i institutioner og forvaltninger i disse regioner.

Nina Fabricius, Gitte Tilia, Hanne Ramsbøl og Kaspar Villadsen: Fra hjemløshed til fast bolig. Socialforskningsinstituttet 05:17. ISBN 87-7487-797-6. 247 sider. Pris 225,00 kr. inkl. moms.

LARS BARFOED

Familie- og forbrugerminister

KRONIKKEN

FAMILIEPOLITIK SKAL PRIORITERES HØJT

Familie- og forbrugerminister Lars Barfoed redegør i denne kronik for regeringens familiepolitik og om baggrunden for den familie- og arbejdslivskommission, som regeringen har nedsat.

Familie er noget vi alle er en del af. Vi vælger den som udgangspunkt ikke selv. Men familien spiller en stor rolle for det liv, vi har, og det liv vi får. Den danner grundlaget for vores opvækst, og det er ofte her, vi søger hen for at få gode råd, opbakning i svære situationer, kærlighed og omsorg. Begrebet familie forbinder mange med den traditionelle kernefamilie med mor, far og to børn. Men her i Familie- og Forbrugerministeriet arbejder vi ud fra et bredere familiebegreb. Familien er ikke en entydig størrelse. Det er også den sammenbragte familie med dine, mine og vores børn. Det er de mange homoseksuelle par, og det er singlen, som enten bor alene eller sammen med børn. Familien skal forstås som hele netværket af forældre, bedsteforældre, onkler, kusiner, fætre og søskende. Af samme årsag spænder familiepolitikken også bredt.

Familiepolitik handler ikke nødvendigvis om mere regulering. Vi skal fra politisk side ikke bestemme, hvordan familierne vælger at indrette sig. Og vi skal ikke leve deres liv. Det skal de selv. Vores opgave er at skabe nogle gode rammer, så familierne har mulighed for at indrette sig på den måde, der passer bedst til dem. Vi skal give familierne mulighed for at vælge. Familiepolitik handler om familiernes valg og fravalg. Og det handler om alt det, der fylder meget i en families hverdag. Det kan både være i forhold til familie- og arbejdslivet, men det kan også være i forhold til den nære fødevarer- og forbrugerpolitik. Så med andre ord er familiepolitik meget mere end bare børn.

FAMILIEPOLITISK REDEGØRELSE

Den 25. november 2005 offentliggjorde regeringen en familiepolitisk redegørelse. Det er første gang, at en dansk regering har fremlagt en samlet familiepolitik. I redegørelsen fremlægger regeringen sine visioner for familiepolitikken og giver en række konkrete bud på kommende initiativer. Det er vigtigt, at vi fra regeringens side er med til at sætte familiepolitik på dagsordenen. Familien er forudsætningen for samfundet. For uden familier ingen børn. Og uden børn ingen videreførelse af samfundet.

I den familiepitiske redegørelse har vi denne gang valgt at sætte børnene i centrum.

Det er vigtigt, for børn er ikke kun vores nutid men i høj grad også vores fremtid. Som en del af den familiepitiske redegørelse har vi derfor iværksat en række konkrete initiativer, der skal være med til at sikre robuste børn. Alle børn skal have lige muligheder for at udnytte deres ressourcer fuldt ud. Og den indsats kan ikke begynde tidligt nok. I foråret 2007, når Familie- og Arbejdslivskommissionen har afgivet deres rapport, agter regeringen at fremlægge en ny familiepitiske redegørelse.

LIGE MULIGHEDER FOR ALLE BØRN

De fleste børn opholder sig i dag mange timer i enten vuggestue, dagpleje eller børnehave. Og derfor må indsatsen for at skabe lige muligheder for alle børn også begynde her. Det gør vi bl.a. ved hjælp af de pædagogiske læreplaner, som alle landets dagtilbud siden august 2004 har arbejdet målrettet med. De pædagogiske læreplaner tager udgangspunkt i seks forskellige temaer – personlig udvikling, sociale kompetencer, sprog, krop og bevægelse, natur og kultur. Personalet skal gennem leg udfordre børnenes læring inden for de forskellige områder og på den måde tilgodese børnenes forskellige behov. Nogle børn har måske brug for at blive stimuleret motorisk, mens andre har brug for ekstra støtte til at lære at tale det danske sprog. For mig er det vigtigt, at sikre alle børn uanset social baggrund samme muligheder for at lære, så de også senere i livet har mulighed for at få en uddannelse og arbejde. Og det kan de pædagogiske læreplaner være med til at sikre.

Herudover afsætter regeringen over fire år to milliarder kr. på Finansloven til bedre kvalitet i de danske dagtilbud. Regeringen og Dansk Folkeparti er enige om udmøntningen af de første 400 millioner kr. En stor del af de midler skal målrettes socialt udsatte børn. Der skal bl.a. foretages en screening af den eksisterende viden på området, og kommuner kan søge om at deltage i forskellige projekter i forhold til de socialt udsatte børn. På den måde kan vi fra regeringens side være med til at skabe lige muligheder for alle børn.

PARRÅDGIVNING KAN VÆRE ET NYTTIGT REDSKAB

Vi skal også fra regeringens side være med til at sikre familierne gode rammevilkår, så de selv kan tackle de overgange og brud,

FAMILIE- OG ARBEJDSLIVSKOMMISSIONENS MEDLEMMER

Familie- og Arbejdslivskommissionen er sammensat 11 medlemmer og en formand, der kan bidrage med forskellige vinkler på sammenhænge mellem arbejdsliv og livet uden for arbejdet.

LINDA NIELSEN (FORMAND): Dr.jur, professor i Familieret og forhenværende rektor ved Københavns Universitet

ESMA BIRDI: Integrationskonsulent, tolk og foredragsholder.

Medlem af Dannerhusets bestyrelse og involveret i Dansk Kvindesamfunds arbejde

AGI CSONKA: Ph.d. i ledelses- og organisationsformer. Afdelingschef i TDC afdeling for HR-udvikling og analyse

MARGRETHE BRUN HANSEN: Børnepsykolog, daginstitutionskonsulent, foredragsholder og forfatter

KRISTINE HESTBECH: Sognepræst i Kongsted, debattør

STIG KJERULF: Cand.psych.aut., adm. direktør Kjerulf og Partnere og formand for Fonden for Socialt Ansvar

PER KONGSHØJ MADSEN: Professor, Centerleder for Center for Arbejdsmarkedsforskning (CARMA), Ålborg Universitet

BO NETTERSTRØM: Dr. med., overlæge på Arbejdsmedicinsk Klinik, Hillerød Sygehus, stress-forsker

MAI HEIDE OTTOSEN: Ph.D. (i sociologi), ekstern lektor på Sociologisk Institut, Københavns Universitet, seniorforsker på Socialforskningsinstituttet (forsker i familie- og børneområdet)

LISBETH PEDERSEN: Cand.polit, Ph.D., Afdelingschef for Forskningsgruppen for Beskæftigelse og erhverv – Socialforskningsinstituttet

PEDER J. PEDERSEN: Professor i Velfærdsforskning, Institut for Økonomi, Aarhus Universitet

NIELS WESTERGÅRD-NIELSEN: Økonomiprofessor ved Handelshøjskolen i Århus

som er en del af de fleste menneskers liv. Et af initiativerne i den familiepolitiske redegørelse er en forsøgsordning, hvor forældre med alvorlige parforholdsproblemer mod et symbolsk beløb kan få parrådgivning. Parrådgivning er både for forældre, der har brug for redskaber til at kunne fortsætte parforholdet. Men det er også for de forældre, der har besluttet at blive skilt, men som ønsker, at skilsmissen skal foregå så skånsomt for barnet som muligt. Vi skal som politikere ikke bestemme, om folk skal blive skilt eller ej. Det er en privat sag. Men det er vigtigt, at forældrene får de nødvendige redskaber, så de selv kan træffe nogle fornuftige beslutninger, der både tjener deres eget og ikke mindst barnets bedste, selvom de ikke lever sammen. På den måde kan vi være med til at skabe nogle robuste og velfungerende familier. Og det er vigtigt.

BALANCE MELLEM FAMILIE- OG ARBEJDSLIVET

Vi lever i en verden, der konstant er under forandring og øget globalisering. Hvis vi fortsat ønsker et samfund i trivsel og vækst, er det derfor nødvendigt, at familierne tager del i det danske arbejdsliv. Men vi må huske på, at kun robuste og hele mennesker kan stå den distance. Mennesket er ikke bare en arbejdsmaskine. Et udfordrende arbejde kan sikre os økonomisk og give os personlig

tilfredsstillelse. Men alle mennesker har brug for at koble af. En god balance mellem arbejde, fritid og familie er derfor afgørende, hvis vi skal skabe hele og robuste familier.

I december sidste år nedsatte regeringen derfor en familie- og arbejdslivskommission, der skal se på, hvordan vi kan indrette samfundet mere fleksibelt, så vi bedre kan tilgodese den moderne families forskellige behov. Kommissionen skal afdække, hvilke krav den moderne familie stiller til det danske samfund og hvilke grupper i samfundet, der har svært ved at skabe en god balance mellem arbejde, familie og fritid. Ofte er det børnefamilierne, der i den generelle debat fremhæves som den gruppe, der har sværest ved at få arbejds- og familieliv til at balancere. Men andre grupper i samfundet kan også have svært ved at skabe en god balance. Eksempelvis kan en midaldrende kvinde eller mand, som selv har børn, børnebørn og ældre forældre, der også skal passes, have svært ved at få det hele til at gå op i en højere enhed. Alle familier har forskellige behov. Derfor er jeg også glad for, at kommissionen er bredt sammensat af folk med forskellig baggrund og kompetencer. Jeg er sikker på, at det vil give en god og nuanceret debat. Jeg ser derfor også frem til, at kommissionen i slutningen af året skal fremlægge sit forslag til, hvordan vi kan indrette samfundet på en mere fleksibel måde. Forslagene behøver ikke kun at rette sig mod regeringsinitiativer, men kan også omhandle virksomhedernes fleksibilitet i forhold til familierne. Det er dog ikke min opgave, i det her tilfælde, at komme med forslag. Det vil jeg overlade til Familie- og Arbejdslivskommissionen.

Endeligt vil jeg gerne understrege, at vi ikke fra regeringens side skal bestemme, hvordan den enkelte familie skal indrette sig eller prioritere sin tid. Vores opgave er at sikre gode rammevilkår, så familierne har mulighed for at få arbejde og familien til at balancere og blive hele mennesker.

TORBEN FRIDBERG

Seniorforsker, mag.scient.soc.

Email: tf@sfi.dk

HVER TREDJE DANSKER UDFØRER FRIVILLIGT ARBEJDE

En stor del af det frivillige arbejde i Danmark ligger på fritidsområdet. De frivillige findes i alle samfundslag. Men der er især mange frivillige blandt dem med høj uddannelse, god indkomst og fuldtidsjob. Det viser en kortlægning af den frivillige indsats, som SFI har gennemført.

Frivilligt arbejde kan ses som en indikator på sammenhængskraften i samfundet. Og frivilligt arbejde har i de sidste ti år stået højt på den politiske dagsorden. Men hvilke muligheder og begrænsninger findes der i det frivillige arbejde? Hvilke opgaver kan og bør den frivillige sektor løse? Og hvordan kan man udvikle den rolle, som det frivillige arbejde har? Det er nogle af de spørgsmål, som trænger sig på, og som er baggrunden for frivillighedsundersøgelsen.

Undersøgelse af den frivillige indsats viser, at omkring 35 pct. den danske befolkning har udført frivilligt arbejde inden for det sidste år. Tilsyneladende er der gennem de sidste 10-15 år blevet flere danskere, der udfører frivilligt arbejde. I 1993 viste en undersøgelse, at 28 pct. af den voksne befolkning havde udført frivilligt arbejde inden for det sidste år.

FRIVILLIGHEDSUNDERSØGELSEN

Frivillighedsundersøgelsen består af tre delundersøgelser: En undersøgelse af befolkningens deltagelse i frivilligt arbejde, en undersøgelse af den frivillige sektors organisering samt en undersøgelse af den frivillige sektors økonomiske og beskæftigelsesmæssige omfang

Bag Frivillighedsundersøgelsen står en forskergruppe fra Socialforskningsinstituttet, Institut for Forskning i Idræt og Folkelig Oplysning, Roskilde Universitetscenter samt Center for frivilligt socialt arbejde i Odense. Socialforskningsinstituttet har stået for befolkningsundersøgelsen. Datagrundlaget består her af telefoninterview med 75 pct. af et tilfældigt udtræk på 4.200 personer i alderen 16-85 år.

Frivillighedsundersøgelsen har sin egen hjemmeside på:
<http://www.frivillighedsus.dk/>

Frivilligt arbejde forstås her som en aktivitet, der er ulønnet (eventuelt med en kompensation for udgifter), er frivillig, er til gavn for andre og som udføres i en eller anden organisatorisk sammenhæng. En stor del af det frivillige arbejde i Danmark ligger på fritidsområdet. Her udfører ca. 20 pct. af befolkningen frivilligt arbejde. Især idrætsområdet fylder meget. 11 pct. af befolkningen lægger en frivillig indsats i idrætsforeningerne. Herefter kommer aktiviteter knyttet til bolig- og lokalsamfundet (fx grundejer- og lejerforeninger) og social- og sundhedsområdet med hver ca. 6 pct. af befolkningen.

Størstedelen af det frivillige arbejde retter sig mod bestyrelses- og udvalgsarbejde, administration og andet praktisk arbejde samt indsamling af midler. Men også undervisning og instruktion fylder meget. En typisk frivillig kan således være en træner i (børnenes) idrætsklub, en spejderfører eller en bestyrelsesformand i grundejerforeningen. Men det kan også være en besøgsven eller en frivillig assistance i et ældrecenter eller et sted for grupper med særlige problemer.

DET ER I FORENINGER OG INSTITUTIONER DET FOREGÅR

Den helt overvejende del af de frivillige lægger deres arbejde i en forening eller en organisation, som de er medlem af. Det drejer sig om 79 pct. af de frivillige. Herudover har 30 pct. ydet frivilligt arbejde for institutioner og organisationer, uden at der er tale om medlemskab. Men en stor del af det frivillige arbejde blandt ikke-medlemmer ydes af børneforældre i forbindelse med de offentlige eller selvejende institutioner, som børnene går i, samt i fx idrætsforeninger, hvor det er børnene, der er medlemmer. Så vidt man kan se af sammenligninger med ældre undersøgelser, er der ikke tale om, at det frivillige arbejde i stigende udstrækning foregår uden for foreningernes regi.

TRAVLT PÅ JOBBET – TRAVLT I DET FRIVILLIGE ARBEJDE

Der er mennesker fra alle grupper i befolkningen, som udfører frivilligt arbejde. Men der er især mange frivillige blandt dem med høj uddannelse, god indkomst og fuldtidsjob. De har travlt, men engagerer sig altså alligevel. Dette gør sig især gældende for bestyrelsesarbejde. På den måde kan man sige, at arbejdsmarkedets hierarkier reproduceres i civilsamfundet.

På sundheds- og socialområdet har de frivillige imidlertid en anderledes profil. Her spiller uddannelse og jobstatus ingen rolle.

Tværtimod er efterløunnerne relativt stærkt repræsenteret: 11 pct. af dem laver frivilligt arbejde mod fx 6 pct. af de selvstændige og funktionærerne.

Mænd er lidt oftere frivillige end kvinder, men ikke på alle områder. Det er især på fritidsområdet, på bolig- og lokalsamfunds- samt på det politiske område, at mænd er mere aktive. På social- og sundhedsområdet er det kvinderne, som er mest aktive. Det skal dog understreges, at det ikke er sådan, at noget område domineres af det ene køn.

Det frivillige arbejdes omfang og karakter hænger i høj grad sammen med, hvor man er i livsforløbet. Det er de 30-49-årige (børneforældre), der er de mest aktive. Herefter følger de 50-65-årige, mens de yngste (16-29-årige) næsten er på niveau hermed. De yngste er mere aktive på fritidsområdet end på andre områder. Mindst aktive er de over 65-årige, hvor kun hver fjerde har lavet frivilligt arbejde inden for det sidste år. Dog gør de sig relativt stærkt gældende på social- og sundhedsområdet.

HØJ JOBSTATUS LETTER VEJEN TIL DET FRIVILLIGE

Over halvdelen af de frivillige er kommet i gang, enten fordi de er blevet opfordret eller valgt eller på grund af egen interesse eller pårørendes situation. En stor del af de frivillige bliver således rekrutteret via en opfordring til at gå ind i et stykke frivilligt arbejde, stille op til valg på en generalforsamling e.l. i en sammenhæng, hvor de i øvrigt befinder sig på grund af egen interesse eller pårørendes (fx børnenes) situation eller interesse. Det er især folk, der i forvejen har høj status, der får opfordringerne. En mindre del af de frivillige, mellem 13 og 17 pct., har som begrundelse angivet, at de "Måtte reagere" eller ønskede at "Indgå i et socialt fællesskab").

Kun få (3 pct.) er kommet i gang med frivilligt arbejde ved at reagere på en annonce. På social- og sundhedsområdet er det dog en større andel, nemlig 8 pct. Det sociale område er sand-

synligvis også det område, hvor annoncering er mest udbredt, fx til indsamlinger eller efter besøgsvenner.

DE FLESTE SAVNER TID – NOGLE SAVNER OPFORDRING

Umiddelbart ser der ud til at være mulighed for at få flere til at deltage i frivilligt arbejde, idet knap halvdelen af de ikke-frivillige i

befolkningen har svaret, at de gerne ville deltage, hvis nogen bad dem om det. Halvdelen af de ikke-frivillige har også tidligere erfaringer med at arbejde frivilligt.

DEN HELT OVERVEJENDE DEL AF DE FRIVILLIGE LÆGGER DERES ARBEJDE I EN FORENING ELLER EN ORGANISATION, SOM DE ER MEDLEM AF

For mange mennesker er det imidlertid et problem at få tid til at indgå i frivilligt arbejde. Den væsentligste begrundelse for ikke at arbejde frivilligt er manglen på tid, eller at man hellere vil bruge tiden på noget andet. Manglen på tid anføres i særlig grad blandt de ikke-frivillige i aldersgruppen 30-49 år, hvor mange i forvejen har travlt med børn, familie og fuldtidsarbejde.

Det er ikke for alle grupper, at tiden er det væsentligste problem. Personer med ingen eller kort uddannelse og lille eller ingen arbejdsmarkedstilknytning, samt personer fra ikke-vestlige lande, svarer i højere grad, at de ikke er interesserede i at lave frivilligt arbejde, eller at de ikke er blevet spurgt eller opfordret, eller at sygdom eller handicap afholder dem fra at arbejde frivilligt. For disse grupper ser der altså ud til både at forekomme motivationsmæssige og fysiske forhindringer. Men det ser også ud til, at denne gruppe i mindre grad er i kontakt med de arenaer i samfundet, hvor opfordringen til at arbejde frivilligt hyppigst forekommer.

Inger Koch- Nielsen, Lars Skov Henriksen, Torben Fridberg og David Rosdahl: Frivilligt arbejde. Den frivillige indsats i Danmark. Socialforskningsinstituttet 05:20. ISBN 87-7487-799-2. 163 sider. 160,00 kr. inkl. moms.

ELSE CHRISTENSEN

Seniorforsker og programleder

Mag.art i psykologi

Email: ec@sfi.dk

HVERT TIENDE SYVÅRIGE BARN HAR BRUG FOR STØTTE

9 pct. af de danske syvårige børn og 14 pct. af børnene med anden etnisk baggrund har det så vanskeligt, at de har brug for en tidlig forebyggende indsats

Socialforskningsinstituttet har gennemført nye analyser fra forløbsundersøgelsen af børn født i 1995. Undersøgelsen bygger på den seneste dataindsamling i 2003, hvor børnene var syv år. Formålet med analyserne er at belyse, hvor mange vanskeligt stillede børn, der har behov for en tidlig indsats samt at belyse, hvilke problemer de har. Samtidig forsøger undersøgelsen at identificere nogle grupper af børn, hvor der er størst sandsynlighed for at finde børn med behov for hjælp.

PROBLEMBØRN I PROBLEMFAMILIER

Hvad vil det sige, at børnene har det vanskeligt? Undersøgelsen vurderer børnenes vanskeligheder ud fra to forhold, dels børnenes egne problemer, dels forældrenes økonomiske, erhvervsmæssige, uddannelsesmæssige, personlige og sociale ressourcer. Et barn, der har det vanskeligt og har brug for en indsats, er et barn, der på samme tid selv har problemer og har ressourcetsvage forældre, som på grund af egne problemer kan have svært ved at yde barnet en tilstrækkelig god støtte. 9 pct. af de danske syvårige børn og 14 pct. af børnene med anden etnisk baggrund tilhører den kategori. Undersøgelsen tager altså udgangspunkt i, at ressourcestærke forældre generelt selv vil være i stand til at gøre opmærksom på problemerne og arbejde for, at deres barn får den nødvendige støtte.

RISIKOGRUPPER

Hvordan kan vi så identificere de børn, som har brug for en tidlig indsats? Undersøgelsen identificerer fire grupper af børn, hvor der er en særlig risiko for, at der findes børn med behov for en indsats:

· *Børn, der har konflikter med jævnaldrende*

Alle børn har konflikter. Men disse børn bliver markant oftere end andre børn drillet og slået af de jævnaldrende, samtidigt med, at de relativt oftere græder over det. Det er børn, som mødrene ofte karakteriserer som vanskelige at opdrage.

· *Børn i familier med samlivsbrud, hvor moderen er blevet mishandlet*
Børnene har massive problemer. Der er tale om knap fire procent af børnene. Familierne har relativt ofte kontakt med socialforvaltningen, men alligevel virker det som om man i højere grad burde være opmærksom på børnenes særlige vanskeligheder.

· *Børn i familier, hvor moderen føler sig deprimeret*

Børnene i denne gruppe kan karakteriseres som forsømte børn. Mødrene oplever, at børnene er nemme at opdrage, samtidigt med at det er indtrykket fra undersøgelsen, at børnene i vid udstrækning har det svært og er overladt til at klare sig selv.

· *Børn med anden etnisk baggrund, som behersker dansk dårligt*

Disse etniske børn har afgjort brug for en indsats. En del af børnene er desuden ikke glade for at gå i skole og har det derfor særligt vanskeligt. Forældrene karakteriserer børnene som vanskelige at opdrage.

OM UNDERSØGELSE

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Socialministeriet. Undersøgelsens resultater vil blive anvendt af Styrelsen for Social Service som udgangspunkt for at iværksætte et projekt til udvikling af metoder til tidlig indsats for udsatte børn og unge.

Else Christensen: Opvækst med særlig risiko. Indkredsning af børn med behov for en tidlig forebyggende indsats. Socialforskningsinstituttet 06:04. ISBN 87-7487-806-9. 93 sider. Pris 85,00 kr. inkl. moms.

TINE EGELUND

Seniorforsker ved Socialforskningsinstituttet, Fil.dr.

Email: te@sfi.dk

MANGE ANBRINGELSER BRYDER SAMMEN

Et stort antal børn og unge oplever, at deres anbringelse uden for hjemmet bryder sammen. Når det gælder teenagere, sker det for næsten halvdelen

En ny rapport fra Socialforskningsinstituttet sammenfatter resultaterne fra udenlandsk forskning om sammenbrud i anbringelser. Området er vigtigt, fordi sammenbrud kan være meget problematiske for de børn og unge, som rammes. Forskningen viser, at sammenbrud er et hyppigt forekommende fænomen og ikke en enkeltstående undtagelse i anbringelsespraksis. En stor gruppe af anbragte børn oplever – ofte kort tid efter placeringen – at deres anbringelse ikke kan gennemføres. Mellem 20 og 40 pct. af anbringelserne bryder sammen. Særligt ofte sker det blandt unge. Her bryder op imod halvdelen af anbringelserne sammen.

Det er oftest børnene eller anbringelsesstederne som står bag sammenbruddet. Nogle få undersøgelser tyder på, at når unge anbringes, er det ofte eller oftest dem, der er initiativtagere til bruddet. Biologiske forældre derimod spiller en helt marginal rolle som aktører i sammenbrud.

Flere undersøgelser dokumenterer, at unge, der er anbragt i slægtspleje, ikke helt så ofte oplever, at anbringelsen bryder sam-

men. Betydningen af andre anbringelsesformer er kun sporadisk belyst, og der er et tydeligt behov for at få mere viden om, hvor ofte forskellige typer af anbringelse bryder sammen.

UNGE MED ANTISOCIAL ADFÆRD MANGLER GODE TILBUD

Sammenbrud kan have betydelige negative konsekvenser for børnene og de unge. Det er i sig selv en traumatisk oplevelse, og det skaber risiko for en usikker og potentielt farlig situation, hvor den unge befinder sig helt uden støtte fra voksenmiljøer. Ofte har de unge haft en turbulent opvækst og har netop behov for stabilitet og kontinuitet. Samtidig er de ofte blevet anbragt på grund af adfærdsvanskeligheder eller antisocial adfærd, og det er mange gange netop deres adfærd, der får anbringelsen til at bryde sammen.

Den store andel af anbringelser, som bryder sammen, er en betydelig udfordring for myndighederne, specielt når det er unge, der skal anbringes. Når man har op imod 50 pct. sandsynlighed for, at anbringelsen bryder hurtigt sammen, hver gang man anbringer en ung, er der grundlag for at stille sig selv en række spørgsmål om de foranstaltninger, man har til rådighed.

Meget tyder nemlig på, de tilbud om anbringelse, der er til rådighed ikke har den fornødne kompetence og kvalitet, når det drejer sig om unge med adfærdsvanskeligheder eller antisocial adfærd. Disse unge ser ud til at have så ekstraordinære behov, at de tilbud om anbringelse, der eksisterer i dag i mange tilfælde ikke kan håndtere og imødekomme dem. Det er et alvorligt problem, når det er de unges adfærd, som både ligger bag anbringelsen og som ofte får anbringelsen til at bryde sammen. Det betyder i realiteten, at anbringelsen ikke skaber den tilsigtede chance for disse antisociale unge. Tværtimod kan anbringelsen medvirke til en endnu mere ugunstig udvikling blandt de unge, fordi sammenbrud i sig selv kan forøge de antisociale symptomer.

Tine Egelund: Sammenbrud i anbringelser. En forskningsmæssig belysning. Socialforskningsinstituttet 06:01. ISBN 87-7487-802-6. 79 sider. Pris 65,00 kr. inkl. moms.

ANDERS ROSDAHL

Forskningsleder, mag.scient.soc.

Email: ar@sfi.dk

AKTIVERING MED PRODUKTION

Aktiveringsprojekter med produktion findes i fire ud af fem af landets kommuner. I alt er der over 400 projekter, hvoraf 250 sælger deres produkter eller ydelser. Kun få projekter er blevet kritiseret for konkurrenceforvridning.

Med mellemrum har der været debat om, hvorvidt kommunale aktiveringsprojekter med produktion er konkurrenceforvridende i forhold til det private erhvervsliv. På den baggrund har SFI kortlagt kommunernes brug af disse projekter.

Projekter med produktion retter sig især mod ledige, der er mindre arbejdsmarkedspare og har behov for en form for opkvalificering. De fleste aktiverede i projekterne er kontanthjælpsmodtagere i matchkategori 3 og 4 – altså i udgangspunktet ret langt fra arbejdsmarkedet. I projekterne arbejder den ledige sammen med andre ledige, men man vil ofte tilstræbe, at projektet ellers ligner almindeligt arbejde. Det sker ved, at de ledige udfører opgaver, som kommunen selv drager nytte af, eller som kan sælges til andre. I sidstnævnte tilfælde må der ikke ske konkurrenceforvridning. På den ene side er det altså ønskeligt, at aktivering ikke er meningsløs – på den anden side må det ikke gå ud over eventuelle private virksomheder, der udfører tilsvarende opgaver.

KUN FÅ PROJEKTER KRITISERES FOR KONKURRENCEFORVRIDNING

Medio 2005 var omkring 8.900 personer aktiveret i mere end 400 kommunale projekter med produktion. 82 pct. af kommunerne havde sådanne projekter. Egentlig salg af produkter eller ydelser til virksomheder, borgere eller kommuner finder sted i 250 af projekterne. Ifølge kommunerne har 11 pct. af de 250 projekter med salg på et eller andet tidspunkt været kritiseret af virksomheder eller organisationer for konkurrenceforvridning.

I projekterne udføres især følgende opgaver:

- vedligeholdelse af kommunens parker, grønne områder og reparation af legepladser (36 pct. af projekterne),
- fremstilling af produkter eller lettere paknings- og monteringsopgaver til private virksomheder (33 pct.),

- produktion på kommunens værksteder til brug for kommunen internt eller andre kommuner, fx syning af termotøj (28 pct.),
- havehjælp, snerydning mv. for kommunens ældre/svage borgere (22 pct.).

Kommunerne vurderer, at projekterne har positiv betydning for deltagerne. Det drejer sig navnlig om udvikling af personlige kvalifikationer som fx mødestabilitet, afklaring og motivation. Omkring 2/3 af projekterne er i et eller andet omfang kombineret med opkvalificerende kurser og aktiv jobsøgning. Der foreligger ikke oplysning om, hvor mange deltagere, der efterfølgende overgår til anden form for aktivering. Men kommunerne skønner, at omkring en tredjedel påbegynder ordinær beskæftigelse eller ordinær uddannelse efter projektet.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er finansieret af Arbejdsmarkedsstyrelsen. Den bygger på spørgeskemasvar fra landets 271 kommuner i efter-sommeren 2005. Kommunerne blev bedt om oplysninger om projekter, hvor aktiverede udfører en eller anden form for arbejde, som kommunen selv drager nytte af, eller som kan sælges til andre.

Anders Rosdahl: Kommunale aktiveringsprojekter med produktion. Socialforskningsinstituttet 06:03. ISBN 87-7487-805-0. 50 sider. Pris 50,00 kr. inkl. moms.

STEEN BENGTSSON

Seniorforsker, mag.scient.soc.

Email: sb@sfi.dk

SÆRFORSORGENS UDLÆGNING – FORSKNING EFTERLYSES

I al ubemærkethed har princippet om sektoransvar været grundpillen i dansk handicappolitik i et par årtier. Sektoransvar betyder på jævnt dansk: at der skal være plads til handicappede overalt. Det er ikke noget, der kan presses igennem fra oven, men det er lykkedes at gennemføre dette princip på mange statslige områder ved hjælp af netværk.

Udlægningen af særfor sorgen gjorde op med 100 års tradition for at placere handicappede i centralinstitutioner. I stedet skulle de have en plads i det samfund, hvor alle andre lever. Mens de tilsvarende reformer i Norge og Sverige har givet stof til omfattende samfundsvidenskabelige analyser, har vi ikke her i landet fået gennemført noget tilsvarende arbejde. Det viser et nyt litteraturstudie over særfor sorgens udlægning.

Litteraturoversigten er udarbejdet for at stimulere interessen for emnet og lette vejen for forskere og studerende, der har mod på at tage det op til nærmere behandling.

Oversigten giver et billede af, hvad særfor sorgens udlægning var, og hvilken betydning, den har haft. I sig selv var udlægningen blot en administrativ reform, der flyttede ansvaret for nogle handicapgrupper fra staten til amter og kommuner. Det var imidlertid led i en mere omfattende reform, hvor sigtet var at flytte for sorgen for handicappede til mindre institutioner og forbedre standarden væsentligt. Reformen er senere blevet fulgt op af lovgivning, der opbløder og afskaffer institutionsbegrebet.

I årene omkring udlægningen var der en livlig debat i alle de tidsskrifter, der blev udgivet af faggrupper og organisationer med tilknytning til handicapområdet. Embedsmænd forsøgte at "sælge" reformen, mens flere faggrupper var skeptiske og frygtede, at ekspertise ville gå tabt ved en udlægning. Politikere i amter og kommuner understregede, at der var behov for en kvalitetsforbedring.

NÆSTEN INGEN VIDENSKABELIGE ANALYSER

Videnskabelige analyser og evalueringer af særfor sorgens udlægning er der derimod kun få af. Der er kun et par samtidige analyser. Kort tid efter udlægningen foretog SFI en evaluering af ydelser før og efter. Senere findes blot mere uformelle vurderinger i artikler og temanumre. I de fleste tilfælde vurderes reformen positivt, men handicaporganisationerne er forbeholdne.

Oversigten omfatter også litteratur om handicappolitik og den udvikling fra særfor sorg til sektoransvar, som kan spores gennem hele den sidste halvdel af 1900-tallet. Daværende forsorgschef Niels Bank-Mikkelsen benyttede udtrykket "administrativ normalisering" i betydningen sektoransvar, og begrebet spillede en stor rolle i forarbejderne til udlægningen. Udlægningen betød, at der blev sat skub i denne udvikling. Den specialiserede viden om handicap blev lagt i nye tværgående videnscentre, og nu med den nye kommunalreform bliver der opbygget en ny national videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO.

Bank-Mikkelsen forstod normalisering som handicappedes mulighed for at leve et liv med samme kvaliteter som andre. Men med årene er begrebet blevet mere og mere præget af det pædagogiske arbejde med udviklingshæmmede, og der findes en omfattende litteratur om dette emne, som rapporten kun dækker sporadisk.

Steen Bengtsson og Linda Kilskou Kristensen: Særfor sorgens udlægning – et litteraturstudie. Socialforskningsinstituttet 06:08. 93 sider. Pris kr. 100,00. ISBN 87-7487-810-7.

NYE ARBEJDSPAPIRER

Peter Pico Geerdsen: Førtidspensionister og arbejdsmarkedet. Arbejdspapir 08:2006. 26 sider.

FØRTIDSPENSIONISTER OG ARBEJDSMARKEDET

Formålet med et nyt arbejdspapir fra SFI er at afdække førtidspensionisters deltagelse på arbejdsmarkedet. Arbejdspapiret belyser tre forhold: 1) hvor stor en andel af førtidspensionisterne der arbejder 2) arbejdsindkomsten for de førtidspensionister, der er i beskæftigelse og 3) hvad der karakteriserer førtidspensionister, som arbejder sammenlignet med førtidspensionister, der ikke arbejder.

Arbejdspapiret bringer de første resultater fra en evaluering af "Regeringens beskæftigelsesstrategi for personer med handicap", som Socialforskningsinstituttet gennemfører på foranledning af Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Arbejdspapiret viser bl.a. at

- lidt under 1/5 af førtidspensionisterne var i arbejde i årene 1999 til 2002.
- der fra 1999 til 2002 var en stigning i andelen af førtidspensionister med lønmodtagerarbejde på 2 procentpoint.
- førtidspensionister på mellemste pension oftere er i arbejde (20%) end pensionister på højeste (17%), på almindelig forhøjet (15%) og pensionister på almindelig førtidspension (13%).
- førtidspensionisterne, der i 2002 havde et arbejde, havde i gennemsnit en årsindkomst fra erhvervsarbejde på godt 37.000 kr.

Ud over arbejdspapiret vil der i efteråret/vinteren 2006 blive udgivet en rapport med resultater fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor det bl.a. belyses, hvor mange personer med handicap, der er i arbejde.

Vibeke Tornhøj Christensen Nedsat hørelse og førtidig tilbagetrækning. Arbejdspapir 05:2006. 56 sider.

NEDSAT HØRELSE OG TIDLIG TILBAGETRÆKNING

I dette arbejdspapir bringes de første resultater fra en større undersøgelse af sammenhængen mellem nedsat hørelse og arbejdsmarkedstilknæytning. Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af den danske befolkning i alderen 50-64 år. Som noget unikt er der i undersøgelsen både inkluderet mål for svarpersonernes objektive hørenedsættelse målt gennem en audiologisk høretest samt mål for deres funktionelle hørelse i dagligdagen. I arbejdspapiret undersøges, i hvilket omfang nedsat hørelse fører til en førtidig tilbagetrækning gennem enten førtidspension eller efterløn. Analyserne viser, at både en klinisk målt hørenedsættelse og en funktionel hørenedsættelse er medvirkende faktorer til en førtidig tilbagetrækning.

Nedsat hørelse øger først og fremmest mændenes sandsynlighed for at blive førtidspensioneret, hvilket hovedsageligt sker i alderen 50-59 år. Hørelsen har ligeledes en vis effekt i forhold til mændenes valg af at gå på efterløn, når de er kommet op i tresserne. For kvinderne ses et modsatrettet mønster, idet nedsat hørelse hovedsageligt influerer på kvindernes valg af at gå på efterløn, mens den kun har mindre betydning i forhold til førtidspensionering.

En stor del af de kønsmæssige forskelle skyldes, at mænd får problemer med hørelsen tidligere end kvinder, hvorfor de må lade sig førtidspensionere, inden de fylder 60 år, mens kvindernes høreproblemer først for alvor slår igennem, når de er over 59 år og dermed har mulighed for at gå på efterløn. Samtidig tyder resultaterne af undersøgelsen på, at mænd og kvinder oplever delvist forskellige typer af høreproblemer, og at de bearbejder og erkender problemerne forskelligt.

NETOP UDKOMMET

Martin S. Jørgensen, Helle Holt, Pernille Hohnen og Gitte Schimmell: Job på særlige vilkår. Overblik over viden på området. Socialforskningsinstituttet 06:05. ISBN 87-7487-807-7. 83 sider. Pris 75,00 kr. inkl. moms.

JOB PÅ SÆRLIGE VILKÅR

Job på særlige vilkår afviger fra ordinære job ved, at der kan medfølge et offentligt løntilskud, at jobbet kan være midlertidigt, og/eller at arbejdstid, præstationskrav og løn er anderledes. Ordningerne er en del af regeringens aktive arbejdsmarkedspolitik for at skabe et rummeligt arbejdsmarked. Tanken er, at personer med nedsat arbejdsevne skal have lettere ved at blive på arbejdsmarkedet eller komme ind på arbejdsmarkedet igen.

Der er kommet flere af den type job, og især fleksjob har haft en kraftig vækst fra 8.500 i 2000 til knap 30.000 i 2004. Socialforskningsinstituttet har i en ny rapport opsamlet viden om job på særlige vilkår.

Opsamlingen er tænkt som en service for de forskellige aktører på området. Den sammenfatter resultaterne fra undersøgelser om ansatte i job med løntilskud, om de virksomheder, der har ansatte med løntilskud, og om kommunernes samarbejde med virksomhederne og med personer med nedsat arbejdsevne.

Martin Rasmussen: Kontanthjælpsmodtageres gæld. Eftergivelse af offentlig gæld. Socialforskningsinstituttet 06:06. 68 sider. Pris kr. 55,00. ISBN 87-7487-808-5.

KONTANTHJÆLPSPMODTAGERES GÆLD I SØGELYSET

En ny rapport fra Socialforskningsinstituttet beskriver statistisk de langvarige kontanthjælpsmodtageres gæld til det offentlige, bl.a. for at skønne over, hvor dyrt Regeringens forslag om gældseftergivelse bliver, og hvor mange der vil blive berørt af ordningen. Rapporten bygger på oplysninger om langvarige kontanthjælpsmodtageres gæld fra 10 kommuner, SKAT og Den Centrale Inddrivelsesenhed.

Omtrent halvdelen af de langvarige kontanthjælpsmodtagere har gæld til det offentlige. Mange af dem skylder dog kun små beløb. Gæld kan formentlig virke som en barriere for at få beskæftigelse, fordi gældsydelserne stiger, når man får et arbejde. På den baggrund har Regeringen fremsat et lovforslag om at eftergive offentlig gæld til de kontanthjælpsmodtagere, der får job.

Anders Rosdahl: Indvandrere i job. Marginalisering og beskæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere. Socialforskningsinstituttet 06:07. 171 sider. Pris kr. 160,00. ISBN 87-7487-809-3.

INDVANDRERE: FRA LANGTIDSLEDIGHED TIL JOB

De langtidsledige indvandrere og efterkommere, som kommer i beskæftigelse efter lang tid på overførselsindkomst er dem med gode sprogkundskaber, dansk erhvervsuddannelse og -erfaring samt arbejdsrelevante sociale netværk.

Det viser en ny undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet, som kortlægger, hvad der karakteriserer de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, der trods alt kommer i beskæftigelse efter lang tid på overførselsindkomst. Undersøgelsen er baseret på ca. 850 spørgeskemasvar og 13 kvalitative interview.

De ledige indvandrere og efterkommere har mange fælles træk med andre langvarigt ledige. Men interviewene peger på, at der blandt langtidsledige indvandrere er en gruppe, hvor mangelfulde sprogkundskaber og ringe kendskab til arbejdsmarkedet gør det svært at søge job aktivt – selvom de i øvrigt er meget motiverede for at komme i arbejde.

Rapporten præsenterer desuden en oversigt over tidligere undersøgelser vedrørende beskæftigelse og ledighed blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark.

PRISER TIL SFI-FORSKERE

ANNE-DORTHE HESTBÆK

PRIS TIL FORSKER MED FOKUS PÅ UDSATTE BØRN

Seniorforsker Anne-Dorthe Hestbæk fra Socialforskningsinstituttet modtog i februar 2006 Helsefondens Forskerpris. Sygekassernes Helsefond uddeler hvert år forskerprisen til en yngre forsker, der har gjort sig særligt bemærket inden for sit felt. Anne-Dorthe Hestbæk har gennem sin forskning sat fokus på og skabt ny viden om sårbare børns opvækst og den socialpolitiske indsats over for især anbragte børn og unge.

“Anne-Dorthe Hestbæk har gennem en årrække gennemført grundig og banebrydende forskning om udsatte børn og den socialpolitiske indsats over for dem. Det er nytænkende forskning, som kan bruges, blandt andet fordi den er så præcis i sin analyse og i sin formidling af, hvad der kan og bør gøres bedre,” sagde Helsefondens direktør Hanne Jervild ved prisoverrækkelsen.

Anne-Dorthe Hestbæk har gennem en årrække analyseret de udsatte børns forhold ud fra forvaltningsmæssige, socialpolitiske, psykopatologiske og rettighedsmæssige synsvinkler. Det har hun bl.a. gjort ved at kombinere både kvalitative og kvantitative metoder.

Hun har alene og sammen med andre forskere gennemført flere store undersøgelser om anbragte børn. På det seneste har hun været en af hovedkræfterne bag Danmarks første forløbsundersøgelse af anbragte børn og projektleder for en evaluering af ændringerne i Servicelovens børneregler.

Ud over de seneste tre rapporter om ændringerne i Serviceloven har Anne-Dorthe Hestbæk bidraget til en lang række udgivelser. Blandt de væsentligste kan nævnes:

Tine Egelund, Anne-Dorthe Hestbæk og Dines Andersen (2004): *Små børn anbragt uden for hjemmet. En forløbsundersøgelse af børn født i 1995*. Socialforskningsinstituttet 04:17.

Tine Egelund og Anne-Dorthe Hestbæk (2003): *Anbringelse af børn og unge. En forskningsoversigt*. Socialforskningsinstituttet 03:04.

Med prisen følger 250.000 kr., der er øremærket til forskningsmæssige formål.

PRIS TIL UNG ELITEFORSKER

Adjunkt Nanna Mik-Meyer, Handelshøskolen i København modtog i januar 2006 Det Frie Forskningsråds Ung Eliteforskerpris. Hun fik prisen for sit nystartede sociologiske forskningsprojekt, der har arbejdstitlen: “Risikodiskurs, moral, afvigelse, kropssociologi, institutionelle identiteter”. Projektet stiller skarpt på den måde, vi i dagens Danmark ser på overvægtige. Hun undrer sig over, hvorfor der er så stor fokus på fedme, og om regeringen blander sig i noget, som i virkeligheden vedrører privatsfæren. Hun mener, at vi ubevidst betragter overvægtige som personer, der er uansvarlige og uden kontrol, og at de derfor afviger fra “den normale samfundsborger”.

Men Nanna Mik-Meyers går med sin forskning imod strømmen i fedme-debatten ved at gøre opmærksom på, at denne negative måde at betragte overvægtige på ikke nødvendigvis er den eneste, men udspringer af trends i samfundet, og er historisk betinget. Selv konstaterer hun: “Min form for forskning har en vigtig funktion i at prøve at gøre os klogere på det, vi i hverdagen tror, er helt naturligt”.

Ansøgningen til det prisbelønnede projekt udarbejdede Nanna Mik-Meyer i 2005, mens hun var ansat som forsker ved Socialforskningsinstituttet.

NANNA MIK-MEYER